

Analysis of the Role and Role-Playing Mechanism of Policy Entrepreneurs in Governance with an Emphasis on Successful Global Experiences

Mansourah Mahdizadeh*

National research institute for science policy (NRISP), Theory-Oriented STI Studies, University of Tehran, Tehran, Iran. (Corresponding Author). mahdizadeh@nrisp.ac.ir

ABSTRACT

Objective: The present research has investigated the role and role-making mechanism of policy entrepreneurs in governance with emphasis on some successful global experiences.

Method: For this purpose, documentary method and qualitative content analysis were used; The statistical population is all previous researches in the field of policy entrepreneurship. The statistical sample consists of all the documents related to the role and role-making mechanism of policy entrepreneurs, which has been selected with a purposeful approach. In this way, the researcher searched for relevant keywords in domestic and foreign websites to extract authentic articles and reports in this regard. In this selection process, no time limit was considered for searching. In the search for internal articles, only articles published in journals that are in the list of valid journals of the Ministry of Science, Research and Technology were considered. Duplicate documents were identified and removed. This stage led to finding 154 scientific documents in the field of "policy entrepreneurship". Then, in the last step of this stage, the extracted documents were screened. Finally, after screening, 49 documents were selected for review and further investigation. From among these documents, according to the geographical area of the countries, one or more countries from each continent were selected and analyzed, and finally 11 countries from the 5 continents of the world were selected for further investigation. Finally, the text of these documents was analyzed using open and axial coding.

Results: The findings showed that policy entrepreneurs have certain characteristics and skills such as social intelligence, ambition, resistance and perseverance, personal, professional and ideological interest, strong motivation, resourcefulness, high energy, creativity, sociability, expertise in the relevant policy field, credibility. Social and having political awareness, managerial leadership ability and communication skills and abilities. The findings also showed that background factors are necessary for the role of political entrepreneurs in governance. Among these factors are social factors (including cooperation and companionship of citizens and elected officials and recognition of the effects and motivations of experts in policy making), political factors (including values related to democratic governance, shared governance, the government's understanding of political risk, conditions the opening of the policy window and interest of the stakeholders and being affected by the policy), institutional-structural factors (including the existence of intermediary organizations and institutions to help in the formation of the network, formal and informal operating procedure and special rules encouraging the process of policy development and media coverage) and also the existence Entrepreneurial ecosystem network relationships pointed out. In addition to contextual factors, entrepreneurs use strategies such as problem-building, networking, persuasion, using media coverage and strategic information dissemination, group leadership, creating partnerships, research, evaluation and expert opinion, political activation, and resource mobilization to play a role in governance. Interacting with stakeholders and giving them more governance.

Conclusion: In general, it can be said that if there are background conditions along with individual and social skills and entrepreneurial policy strategies, entrepreneurs will succeed in playing a role in governance.

Keywords: Policy Entrepreneurship, Governance, Role, Strategy, Global experiences.

Cite this article: Mahdizadeh, M (2024). Analysis of the role and role-playing mechanism of policy entrepreneurs in governance with an emphasis on successful global experiences. *Journal of Entrepreneurship Development*, 17(1), 86-97.
<https://doi.org/10.22059/jed.2024.362106.654232> (in Persian)

Received: 2023-07-11; **Revised:** 2023-07-18; **Accepted:** 2023-11-25; **Published online:** 2024-06-15

© The Author(s).

Article type: Research

Publisher: University of Tehran, Faculty of Entrepreneurship.

تحلیل نقش و سازوکار نقش آفرینی کارآفرینان سیاستی در حکمرانی با تأکید بر تجارب موفق جهانی

منصوره مهدی زاده*

نویسنده مسئول، گروه مطالعات نظری علم، فناوری و نوآوری، مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، تهران، ایران. mahdizadeh@nrisp.ac.ir

چکیده

هدف: تحقیق حاضر به بررسی نقش و سازوکار نقش آفرینی کارآفرینان سیاستی در حکمرانی - با تأکید بر برخی تجارب موفق جهانی - پرداخته است.

روش: بدین منظور از روش اسنادی و تحلیل محتوای کیفی استفاده شده است؛ جامعه آماری کلیه تحقیقات پیشین در زمینه کارآفرینی سیاستی است. نمونه آماری نیز عبارت است از تمام اسناد مرتبط با نقش و سازوکار نقش آفرینی کارآفرینان سیاستی که با رویکردی هدفمند انتخاب شده است. بدین صورت که محقق درخصوص موضوع، نخست با جستجوی کلید واژه‌های مرتبط در سایت‌های داخلی و خارجی به استخراج مقالات و گزارش‌های معتبر پرداخت. در این فرایند انتخاب هیچ محدودیت زمانی برای جستجو در نظر گرفته نشد. در جستجوی مقالات داخلی، تنها مقالات منتشر شده در نشریاتی که در فهرست مجلات معتبر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری قرار دارند، انتخاب گردید، سپس اسناد تکراری شناسایی و حذف شدند. این مرحله منجر به یافتن ۱۵۴ سند علمی در حوزه «کارآفرینی سیاستی» شد. در گام آخر، اسناد استخراج شده مورد غربالگری قرار گرفتند؛ پس از غربالگری، سرانجام ۴۹ سند به منظور مرور و بررسی بیشتر انتخاب شدند. از میان این اسناد نیز، متناسب با حوزه جغرافیایی کشورها سعی شد از هر قاره یک یا چند کشور به عنوان نمونه انتخاب و تحلیل شود، که در نهایت ۱۱ کشور از ۵ قاره جهان برای بررسی بیشتر انتخاب گردیدند. در نهایت متن این اسناد، با استفاده از کدگذاری باز و محوری تحلیل شد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد که کارآفرینان سیاستی دارای ویژگی‌ها و مهارت‌های ویژه همچون هوش اجتماعی، جاه‌طلبی، مقاومت و پشتکار، علاقه شخصی، حرفه‌ای و ایدئولوژیک، انگیزه قوی، تدبیر، انرژی بالا، خلاقیت، اجتماعی بودن، تخصص در حوزه سیاست‌گذاری مربوطه، اعتبار اجتماعی و داشتن آگاهی سیاسی، توانایی رهبری مدیریتی و توانایی‌ها و مهارت‌های ارتباطی می‌باشند. یافته‌ها همچنین نشان داد که برای نقش آفرینی کارآفرینان سیاستی در حکمرانی عوامل زمینه‌ای لازم است. از جمله این عوامل می‌توان به عوامل اجتماعی (شامل همکاری و همراهی شهروندان و مقامات منتخب و به رسمیت شناختن تأثیرات و انگیزه‌های متخصصان در امر سیاست‌گذاری)، عوامل سیاسی (شامل ارزش‌های مرتبط با حکمرانی دموکراتیک، حاکمیت اشتراکی، درک دولت از ریسک سیاسی، شرایط گشودگی پنجره سیاستی و علاقه‌مندی ذینفعان و متأثر بودن از سیاست)، عوامل نهادی - ساختاری (شامل وجود سازمان‌ها و نهادهای واسطه‌ای برای کمک به شکل‌گیری شبکه، رویه عملیاتی رسمی و غیررسمی و قوانین خاص مشوق فرایند توسعه سیاست و پوشش رسانه‌ای) و همچنین وجود روابط شبکه اکوسیستم کارآفرینی اشاره کرد. در کنار عوامل زمینه‌ای، کارآفرینان برای نقش آفرینی در حکمرانی، از استراتژی‌هایی مانند برساخت مسائل، شبکه سازی، متقاعدسازی، استفاده از پوشش رسانه‌ای و انتشار اطلاعات راهبردی، رهبری گروهی، ایجاد مشارکت، تحقیق، ارزیابی و اظهار نظر کارشناسی، فعال‌سازی سیاسی، بسیج منابع، تعامل با ذینفعان و دادن حکمرانی بیشتر به آن‌ها استفاده می‌کنند.

نتیجه: در مجموع می‌توان گفت اگر در کنار ویژگی‌ها و مهارت‌های فردی و اجتماعی و استراتژی‌های کارآفرینی سیاستی، شرایط زمینه‌ای وجود داشته باشد، کارآفرینان، موفق به نقش آفرینی در حکمرانی خواهند شد.

کلیدواژه‌ها: کارآفرینی سیاستی، حکمرانی، نقش، استراتژی، تجارب جهانی.

استناد به این مقاله: منصوره زاده، مهدی زاده، (۱۴۰۳). تحلیل نقش و سازوکار نقش آفرینی کارآفرینان سیاستی با تأکید بر تجارب موفق جهانی. توسعه

کارآفرینی، ۱۷ (۱)، ۹۷-۸۶. <https://doi.org/10.22059/jed.2024.362106.654232>

تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۳/۲۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۰۴

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۶/۲۵

ناشر: دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران.

نوع مقاله: پژوهشی

© نویسندگان.

یکی از دلایل عدم توفیق برخی از سیاست‌ها و خط‌مشی‌های عمومی عدم توجه به مشارکت ذینفعان است؛ این بی‌توجهی در کشور ما، ایران موجب شکل‌گیری راهبردهای ناکارآمدی می‌گردد که در حل مسائل عمومی ناتوان است. با توجه به ضرورت مشارکت ذینفعان در تدوین خط‌مشی‌های عمومی، باید همه ذینفعان با به اشتراک گذاشتن دانش و اطلاعات خود باعث ایجاد پشتوانه‌ای از اطلاعات مفید برای بهبود بلند مدت در تدوین خط‌مشی‌های عمومی شوند تا بتوانیم به نقطه مطلوب برسیم (لانگولد و همکاران^۱، ۲۰۱۷ به نقل از شیخ بگلو و همکاران، ۱۳۹۹: ۴۸۹). از این رو مشارکت مؤثر ذینفعان به عنوان عنصری اساسی در طراحی خط‌مشی پایدار در نظر گرفته می‌شود (راشید^۲، ۲۰۲۰).

عدم به‌روزرسانی قوانین و سیاست‌های کهنه و قدیمی نیز می‌تواند از دیگر دلایل عدم موفقیت برخی سیاست‌ها باشد. جریان فناوری و نوآوری، پیوسته در حال پیشرفت است سیاست‌های حوزه‌های مختلف نیز باید متناسب با آن خود را با شرایط جدید سازگار و به‌روز کنند. راه‌حل‌های قدیمی و کهنه، دیگر توفیق چندانی ندارند و سیاست‌هایی موفق خواهند بود که بدیع و نوآورانه باشند.

در زمانه ما که سرعت تغییرات روبه افزایش است و همه مردمان به علت آگاهی و سهولت ارتباطات جهانی، انتظارات تازه‌ای از کارآفرینان دارند، نیاز به سیاست‌های تازه و نوآورانه بیشتر شده، این نوآوری و نوجویی کاری است که از عهده کارآفرین سیاستی برمی‌آید (الوانی، ۱۳۹۵: ۸۳).

«کارآفرینی سیاستی» مفهومی است که طی دهه‌های اخیر رایج شده است. بر مبنای مدل کینگدون (۱۹۸۴)، کارآفرینان سیاستی افراد حقیقی یا حقوقی‌اند که تلاش می‌کنند سه جریان (مسائل، سیاست و خط‌مشی) را به هم پیوند دهند. آن‌ها باید چیزی بیش از مدافعان راه‌حل‌های ویژه باشند. در واقع آنان کارگزاران قوی و کنترل‌کنندگان ترجیح‌های مسئله سازند. آن‌ها جهت حفظ انسجام فکری ایده‌هایشان، فعالیت‌های گوناگون انجام می‌دهند. نظیر فعالیت‌های خلاقانه، خردورزانه، فعالیت‌های استراتژیک، فعالیت‌های معطوف به بسیج منابع و فعالیت‌های تثبیت‌کننده. در واقع کارآفرینان خط‌مشی، کاتالیزورهای فرایند نوآوری خط‌مشی‌ها هستند که باعث می‌شوند سیستم‌های بروکراتیک تغییر کنند و عملکردشان نوآورانه‌تر و پاسخگوتر شود (کرو^۳، ۲۰۱۰: ۲۹۹).

در حوزه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشور خود، ایران شاهد مسائل زیادی هستیم که متأسفانه به خاطر عدم توجه به راه‌حل‌های بدیع و نوآورانه، مدام رو به تشدید و افزایش‌اند؛ اکنون شاید زمان آن فرارسیده باشد که برای حل این مسائل، سراغ راه‌حل‌های بدیع و نوآورانه برویم، راه‌حلی که بعضاً ممکن است با ریسک بالا همراه باشند. اینکه نظام حکمرانی و دولت‌ها چقدر تمایل به پذیرش این راه‌حل‌ها و ریسک‌های احتمالی دارند، بدنه قانون‌گذار و سیاست‌گذاران تا چه میزان برخوردار از ویژگی و مهارت‌های کارآفرینی سیاستی بوده و مهارت به کارگیری استراتژی‌های برساخته و حل مسائل را دارا باشند، موضوع قابل بحثی است.

در تحقیقات داخلی، غالباً به بررسی ارتباط بین متغیرهایی همچون «مدیریت مشارکتی» و «حکمرانی خوب» با «کارآفرینی» پرداخته شده است. نتایج تحقیقات مذکور همگی حاکی از ارتباط مثبت و معنی‌دار از یک طرف بین مدیریت مشارکتی با کارآفرینی سازمانی و از طرف دیگر بین حکمرانی خوب با توسعه کارآفرینی می‌باشند.

^۱ Langeveld et al

^۲ Rasheed

^۳ Crow

شمار پژوهش‌هایی که اختصاصاً به بررسی کارآفرینی سیاستی، پرداخته‌اند، بسیار اندک است. از جمله این پژوهش‌ها می‌توان به تحقیق ساعدی و همکاران (۱۳۹۹) اشاره کرد که با هدف واکاوی پیامدهای کارآفرینی سیاستی در عرصه سیاست‌گذاری - با استفاده از رویکرد دلفی فازی - انجام گرفته است. نتایج این پژوهش حاکی از آن است که بر اساس قضاوت و نظرسنجی از خبرگان، نوزده عامل به عنوان پیامدهای کارآفرینی سیاستی - شامل جلب افکار عمومی، توسعه حیات سیاسی و ایجاد ائتلاف‌ها و گروه‌ها، پایش‌های دقیق درونی و بیرونی، جهت دهنده سیاست‌ها، تزریق سیاست‌های تازه و نوآورانه و تنظیم روابط در شبکه‌ها - معرفی گردیده است. تحقیق دیگری توسط الوانی (۱۳۹۵)، با هدف بررسی نقش کارآفرین سیاستی در فرایند عقلانی سیاست‌گذاری - به روش اسنادی - انجام شده است؛ در این راستا می‌توان به تحقیق محمدی و همکاران (۱۴۰۱) اشاره کرد. این تحقیق از لحاظ شیوه گردآوری داده‌ها توصیفی - همبستگی و از لحاظ هدف کاربردی است. نتایج این پژوهش نیز نشان می‌دهد اعتماد و کارآفرینی سیاستی تأثیر مستقیم و غیر مستقیمی بر تغییرات سیاست‌های سازمانی - با نقش واسطه‌ای ادراکات سیاسی کارکنان سازمان‌های دولتی - دارد.

برخی از تحقیقات داخلی نیز به بررسی کارآفرینی خط مشی در حوزه‌های انرژی پرداخته‌اند (قلی‌پور سوته و همکاران، ۱۳۹۹، عطاردی و جان‌نثار، ۱۴۰۱، حسینی و همکاران، ۱۴۰۲). در دو تحقیق دیگر نیز اشگرف و همکاران (۱۴۰۰ و ۱۴۰۱)، به بررسی انگیزه‌ها و شبکه ارتباطی راهبردهای کارآفرینان خط‌مشی در نظام خط‌مشی‌گذاری عمومی ایران پرداخته‌اند.

بنابراین می‌توان گفت که در حوزه کارآفرینی سیاستی به زبان فارسی، کارهای بسیار محدود و انگشت‌شماری وجود دارد که هیچ‌یک از آنها به شکل اختصاصی به موضوع نقش کارآفرینان در حکمرانی و سازوکار این نقش آفرینی نپرداخته‌اند؛ علاوه بر این، تحقیقات داخلی بیشتر، با روش‌های میدانی (کمی، کیفی و ترکیبی) انجام گرفته‌اند؛ از این رو تحقیق حاضر به لحاظ موضوع و روش، پژوهش جدیدی است که با توجه به خلاء پژوهش‌های داخلی در این زمینه، سعی داشته که با مرور سیستماتیک ادبیات کارآفرینی سیاستی، به بسط مفهومی و نظری آن کمک کند.

با بررسی مقالات خارجی مرتبط نیز مشخص شد که اغلب این مقالات در حوزه جغرافیایی قاره اروپا (نروژ، سوئد، فنلاند، ایرلند مادرید) و کمتر در قاره آسیا (کشورهای هند، چین و اندونزی) استرالیا و آفریقا و آمریکا انجام شده‌اند. به لحاظ روش تحقیق نیز، اغلب این تحقیقات با روش کیفی و ابزار مصاحبه و چند تحقیق دیگر نیز به روش اسنادی و مرور سیستماتیک انجام گرفته است. تحقیقات مذکور بیشتر به بررسی ویژگی‌ها و استراتژی‌های کارآفرینان سیاستی پرداخته‌اند. در چند مورد، این نقش‌ها و استراتژی‌ها در رابطه با یک موضوع خاص محیطی مانند انتشار کربن، مدیریت آب و آلودگی هوا به صورت موردی بررسی شده‌اند.

در مجموع، نتایج بررسی‌ها نشان داد که مفهومی که بتوان به وسیله آن، تا حد زیادی به بررسی نقش کارآفرینان برتر در حکمرانی - در سطوح منطقه ای و ملی - پرداخت، مفهوم «کارآفرین سیاستی» یا «کارآفرین خط مشی» است که مفهوم جدیدی است و ضروری است که در بستر جامعه ایران نیز مورد بررسی قرار گیرد.

کارآفرین سیاستی نقشی است که در صورت وجود شرایط زمینه‌ای و ساختاری مساعد در جامعه، می‌تواند از طریق استراتژی‌های مختلف مانند اقناع، تسهیل‌گری و برساخت موفقیت‌آمیز مسائل، راه‌حل‌ها و سیاست‌های بدیع و نوآورانه‌ای برای حل مسائل ارائه کند و بدین طریق بین جامعه و نظام حکمرانی واسطه شود. از این رو قرار است،

تحقیق حاضر با بررسی برخی از تجارب موفق جهانی، به تحلیل ویژگی‌های کارآفرینان سیاستی، عوامل مؤثر بر نقش آفرینی آنان در حکمرانی و راهبردهای نقش آفرینی آنان در حکمرانی ملی و منطقه‌ای پرداخت.

مروری بر مبانی نظری و پیشینه پژوهش

کارآفرینی سیاستی برای نخستین بار در سال ۱۹۱۲ توسط شومپتر مطرح شد. وی بین یک کارآفرین کسب‌وکار و کارآفرین سیاستی هیچ تفاوتی قائل نیست زیرا در هر دو گرایش به موفقیت، جسور بودن، خلق ارزش، انجام امور و انگیزه تلاش نمایان است (سارابیا و همکاران^۱، ۲۰۲۰: ۲۵ به نقل از الوانی، ۱۳۹۵: ۸۳). کارآفرینان سیاستی عمدتاً بر بهره‌مندی از فرصت‌های درون سازمانی تمرکز دارند. آن‌ها نه تنها با سایر کارآفرینان (کارآفرینان اجتماعی، اقتصادی) مشارکت دارند، بلکه در جمع‌آوری اطلاعات و همکاری با دیگران، دارای ظرفیت و پتانسیل لازم می‌باشند (ساعدی، ۱۳۹۸: ۶۷۷). در عصر حاضر که تغییر و تحولات سیاسی بسیاری به چشم می‌خورد و زندگی اجتماعی و سازمانی را به راحتی تحت سیطره خویش درمی‌آورد، وجود افرادی با ویژگی‌های خاص می‌تواند پاسخگوی درخوری برای رفع نیازمندی‌های سیاسی باشد. به این ترتیب، می‌توان شاخصه‌های متعددی را برای تحوّل آفرینان عرصه سیاست ذکر نمود که با داشتن قابلیت مناسب، در تدوین و اجرای هوشمندانه‌تر خط‌مشی‌ها عمل نمایند. به عنوان مثال: مک کافری و سالرنو (۲۰۱۱) سرسختی و پافشاری در برابر احتمالات منفی، روحیه رقابت، توانایی ارائه راهکارهای خلاقانه، تفکر استراتژیک و قابلیت رشد در شرایط عدم اطمینان را از جمله ویژگی‌های بدیع کارآفرین سیاستی می‌دانند (سوباری^۲، ۲۰۱۹: ۳۵ به نقل از الوانی، ۱۳۹۵: ۸۳). برخی دیگر عمل‌گرایی، اصلاح‌گرایی، برانگیختگی درونی، نیاز به شناخته شدن، قدرت تشخیص حیطه زمانی، توفیق‌گرایی و ظرفیت بالای کاری که در اثرگذاری بر سیاست‌ها تأثیر به‌سزایی دارند را ویژگی‌های کارآفرینان سیاستی دانسته‌اند (الوانی، ۱۳۹۵: ۸۳). کارآفرینان عرصه سیاست زمانی که پیچیدگی، وجود شک و تردید در دیگر بازیگران و مخاطبان و عدم اطمینان بر راهبردها و سیاست‌ها سایه افکنده است، با ارائه نظرات بدیع و تازه خود؛ اعتماد و اطمینان را ایجاد و فرایند تصمیم‌گیری را تسهیل می‌سازند. قطعاً کارآفرینان سیاسی بیشتر از سایرین با نابسامانی‌ها، تنوع بالای اطلاعات و پویایی محیطی مواجه‌اند و در چنین شرایطی برای بهبود روند خط‌مشی‌گذاری و یافتن راهکارهای جدید به جستجو و پردازش ذهنی بر مبنای مکانیزم‌های شناختی می‌پردازند. البته هرچند که تمام افراد درگیر در روندهای سیاست‌گذاری، تغییرات و شکاف‌های سیاسی را مشاهده می‌نمایند و به طرق مختلف سعی در رفع و حل و فصل آن داشته یا به تغییر آن کمک می‌کنند، اما نمی‌توان همه را کارآفرین خطاب کرد. مثلاً عده‌ای فقط در تولید ایده‌های نوآورانه فعالیت دارند (روشنفکران سیاسی)، برخی ایده‌ها را به پیشنهاد مبدل می‌سازند (حامیان سیاست) و برخی دیگر در کل فرایند تغییر سیاست درگیر می‌شوند (کارآفرین سیاستی). براین اساس، آنچه که بیش از هر چیزی کارآفرینان سیاستی را از دیگر افراد درگیر در روند سیاست‌گذاری متمایز می‌سازد، گرایش بالای آن‌ها به ریسک‌پذیری است (میتروم^۳، ۲۰۱۵: ۱۰۹ به نقل از ساعدی و همکاران، ۱۳۹۹: ۶۷۹-۶۷۷).

کارآفرینان سیاستی در عرصه سیاست‌گذاری از استراتژی‌هایی مانند قالب‌بندی مسائل، استفاده از شبکه‌ها، حمایت‌جویی و جلب توجه، استراتژی پیوند، استراتژی مدیریت روابط و استراتژی عرصه (تأثیرگذاری بر مکان و

^۱ Sarabia et al

^۲ Sobari

^۳ Mintrom

زمانی که در آن سیاستگذاری رخ می‌دهد) استفاده می‌کنند (بروور و همکاران^۱، ۲۰۰۹: ۱۳ به نقل از ساعدی و همکاران، ۱۳۹۹: ۶۷۹-۶۷۷).

تحقیق فریش آویرام و همکاران^۲ (۲۰۲۳) که به روش مرور سیستماتیک به بررسی ۲۲۹ مقاله پیرامون ویژگی‌ها و راهبردهای کارآفرین سیاستی پرداخته است، آنان را به لحاظ شاخص‌هایی همچون زمینه فعالیت، منطقه و کشور، سطح گروهی یا فردی تقسیم می‌کند؛ براساس این دسته‌بندی، کارآفرینان سیاستی از لحاظ فعالیت در زمینه‌های کشاورزی، اقتصاد، هنر، آموزش، محیط زیست، دولت، دفاع، برنامه ریزی، حمل و نقل، رفاه، بهداشت، فناوری و روابط خارجی مشارکت دارند. کارآفرینان مذکور به لحاظ توزیع جغرافیایی در مناطق و کشورهای جهان، ۶۸٫۳ درصد در دموکراسی‌های غربی در اروپا، آمریکای شمالی یا استرالیا فعالیت داشته‌اند.

همچنین فریش آویرام و همکاران (۲۰۲۳) کارآفرینان را در دو سطح فردی و گروهی قرار می‌دهند. به زعم آنان کارآفرینان گروهی به سه نوع اصلی تقسیم می‌شوند: سازمان‌های غیردولتی، مؤسسات به عنوان کارآفرینان سیاست، و مشارکت‌های بین بخشی.

نویسنده همچنین پنج سطح حاکمیتی را پیدا کرد که طبق ادبیات، عبارتند از: سطح محلی، منطقه‌ای، ملی، فراملی و سطح متقابل (کارآفرینان سیاستی که تلاش می‌کنند بیش از یک سطح از دولت را تحت تأثیر قرار دهند). تمام کارآفرینان مورد مطالعه در تحقیق مذکور، در سه بخش دولتی، خصوصی و بخش سوم قرار می‌گیرند. در بخش دولتی، نویسنده زیرکدهایی برای «بوروکرات» یا «سیاستمدار» ایجاد کرده است. در بخش خصوصی، کارآفرینان با عنوان «شهروند»، «تجار» یا «وکیل مدافع» شناخته می‌شوند. در بخش سوم، سازمان‌های مردم‌نهاد «NGO» قرار می‌گیرند.

نویسنده بعد از دسته‌بندی تحقیقات به لحاظ نوع کارآفرین سیاستی، به بررسی استراتژی‌های نقش آفرینی این گروه، در تحقیقات مورد مطالعه می‌پردازد. این استراتژی‌ها عبارتند از: برساخت مسئله، جستجوی راه حل، بازاریابی، برنامه‌ریزی فرایندی، استفاده راهبردی از نمادها، ریسک‌پذیری، تمرکز بر هسته و سازش با سطح، تاکتیک‌های تعاملی، استفاده از پوشش رسانه‌ای، انتشار اطلاعات راهبردی، رهبری گروهی، تحریک ذینفعان بالقوه، ایجاد مشارکت‌های بین سازمانی و بین بخشی، شبکه‌سازی در حکومت و خارج از حکومت، مشارکت مدنی، فعال‌سازی سیاسی، گردآوری شواهد برای نشان دادن کارایی سیاست، مهار کردن و مشارکت در ارزیابی سیاست‌ها (فریش آویرام و همکاران، ۲۰۲۳).

یکی دیگر از افرادی که به بررسی سازوکارهای مشارکت و نقش آفرینی کارآفرینان سیاستی در خط مشی‌گذاری پرداخته، میتروم است. بر اساس دیدگاه میتروم (۱۹۹۵)، کارآفرینان خط مشی برای محقق ساختن اهدافشان در عرصه خط مشی‌گذاری عمومی باید در طیف وسیعی از اقدامات و کنش‌ها شرکت داشته باشند. میتروم از اصطلاح «راهبرد» به عنوان انتخاب اقدام‌های مناسب در زمینه یک خط‌مشی مشخص و برنامه‌ریزی برای انجام دادن این اقدامات بهره می‌برد. وی به تأسی از مطالعات صورت‌پذیرفته بر بحث استراتژی در محیط کسب و کار، راهبردهای کارآفرینان خط مشی را به دو دسته سطح کلان و سطح خرد تقسیم می‌کند و البته به این نکته هم اشاره دارد که مرزبندی این دو طبقه

^۱ Brouwer et al

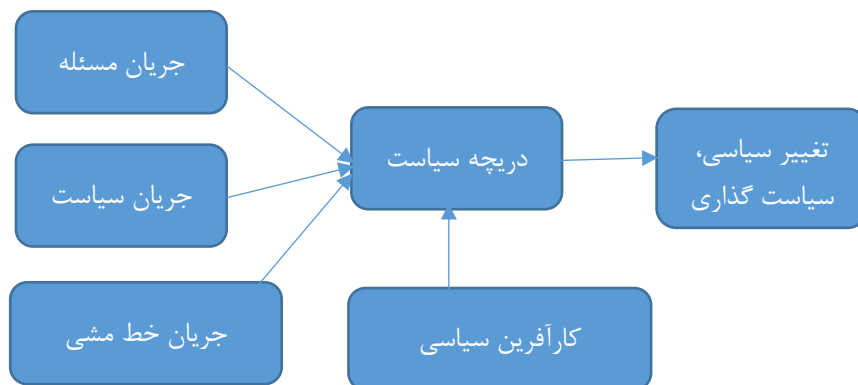
^۲ Frisch-Aviram et al.

تا حد زیادی به نظر نویسنده بستگی داشته و طبق دلخواه وی انجام گرفته است (اشگرف و همکاران، ۱۴۰۰: ۴۹۷-۴۹۶).

از منظر مینتروم (۱۹۹۵) راهبردهای سطح کلان عبارتند از: پایش محیطی، ساخت‌دهی به مسئله، بهره‌برداری از نقاط عطف و بحرانی، ارائه ابعاد جدید برای مسائل موجود، ارائه راه‌حل‌های آماده و بهره‌برداری از مد شدن خط‌مشی‌ها. ایشان همچنین راهبردهای سطح خرد را شامل: راهبرد اقدام کوچک و خرد، اتخاذ مواضع صریح در عین آمادگی برای مصالحه، دستکاری در دستورکارها، پیش‌آزمون نوآوری‌ها، گردآوری شواهد و مدارک و ارزیابی نظرات نخبگان و افکار عمومی می‌داند (مینتروم، ۱۹۹۵ به نقل از اشگرف و همکاران، ۱۴۰۰: ۴۹۶-۴۹۷).

در رابطه با تبیین نقش افراد در تغییرات سیاسی و سیاست‌گذاری، نظریات متعددی وجود دارد. که یکی از معروف‌ترین آن‌ها، مدل جریان‌های چندگانه کینگدون است. کینگدون^۱ (۱۹۸۴) کارآفرینی سیاسی را به عنوان یک مفهوم نظری درباره نقش فرد در تغییر سیاست، معرفی کرد. مدل او، که سه جریان متمایز اما مکمل را تعریف می‌کند - مسئله، خط‌مشی و سیاست - فعالیت‌های مرتبط با هر یک را نشان می‌دهد: تشخیص مشکلی که نیاز به راه‌حل دارد. شناسایی راه‌حل (سیاست) هایی که اغلب در جستجوی حل مشکل هستند. فضای سیاسی در جامعه سیاست‌گذاری و خلق - و خوی ملی که کارآفرین سیاست‌گذار باید از آن عبور کند (آویرام و همکاران، ۲۰۲۳: ۶۱۴).

شکل ۱: مدل جریان‌های چندگانه کینگدون (Frisch-Aviram et al. 2023).

چارچوب جریان‌ات چندگانه را سال ۱۹۸۴ جان کینگدون براساس مدل سطل زباله برای تشخیص پیچیدگی تغییر خط‌مشی ارائه کرد. کینگدون از سه جریان مستقل شامل جریان مسئله عمومی، جریان سیاسی و جریان خط‌مشی نام می‌برد که وقتی شرایط برای ارائه یک فرصت تغییر خط‌مشی مناسب است، به هم می‌پیوندند. برای سرمایه‌گذاری روی این پنجره، افراد تأثیرگذاری که تحت عنوان «کارآفرینان خط‌مشی» مفهوم سازی شده‌اند، باید به منظور در دستور کار قرار گرفتن و اجرای تغییر خط‌مشی، منابع، اطلاعات و ساختار مناسب برای جفت کردن مسئله/راه‌حل را فراهم کنند (ویرا، ۲۰۱۷: ۲۵۴ به نقل از اشگرف، ۱۴۰۰: ۴۹۴). پنجره خط‌مشی این امکان را برای افراد فراهم می‌آورد تا راه‌حل‌های خود را به مسائل مرتبط سازند. این افراد که تمایل دارند منابعشان را برای ایجاد چنین ارتباط‌هایی

^۱ Kingdon

^۲ Weber

سرمایه‌گذاری کنند به‌عنوان کارآفرینان خط مشی شناخته می‌شوند (کینگدون، ۲۰۰۲: ۱۰۵ به نقل از اشگرف، ۱۴۰۰: ۴۹۴).

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها از نوع اسنادی است. محقق در گام نخست با کمک روش اسنادی به بررسی مفاهیم و نظریات مرتبط با موضوع تحقیق پرداخته و در گام بعد اسناد مرتبط با برخی از کشورهای جهان را به عنوان تجارب موفق جهانی در زمینه کارآفرینی سیاستی انتخاب و تحلیل سیستماتیک کرده‌است. در این راستا از گام‌های مطالعه سیستماتیک طراحی شده توسط اومان^۱ (۲۰۱۱) استفاده شد.

با الهام از گام‌های مذکور، ابتدا سؤالات تحقیق فرمول‌بندی شدند. سپس شاخص‌های ورود و خروج اسناد مشخص گردید. با توجه به این معیارها مشخص شد که چه اسنادی در دایره بررسی این مرور سیستماتیک می‌گنجد و چه اسنادی باید حذف شوند. در مرحله سوم، استراتژی‌های جستجو مشخص و جستجوها آغاز شد. در این مرحله کلمات کلیدی برای جستجو تعیین شدند. این کلمات کلیدی عبارتند از: «کارآفرین سیاستی»^۲، «نقش کارآفرین در حکمرانی»^۳، «حکمرانی اشتراکی»^۳، «همکاری بخش خصوصی - دولتی»^۴. سپس با جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی از جمله وبسایت ایرانداک برای دسترسی به پایان‌نامه‌ها، پایگاه‌های مگیران، مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی، مجلات تخصصی نور و پایگاه استنادی علوم جهان اسلام و پایگاه‌های اطلاعاتی خارجی از جمله وب‌آو ساینس، اسکوپوس و گوگل اسکالر تمام اسناد جستجو شد.

در مرحله بعد (انتخاب اسناد) کلیه اسناد علمی که در عنوان، کلیدواژه و یا چکیده آن‌ها یکی از عناوین کلیدی به کار رفته بود شناسایی و انتخاب شدند. در فرایند انتخاب، هیچ محدودیت زمانی برای جستجو در نظر گرفته نشد. در جستجوی مقالات داخلی، تنها مقالات منتشر شده در مجلاتی که در فهرست مجلات معتبر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری قرار دارند، مد نظر قرار گرفتند. اسناد تکراری شناسایی و حذف شدند.

این مرحله منجر به یافتن ۱۵۴ سند علمی در حوزه «کارآفرینی سیاستی» شد؛ در گام نهایی از این مرحله، اسناد استخراج شده مورد غربالگری قرار گرفتند. معیارهای غربال عبارت بودند از ارتباط موضوعی چکیده مقالات، رتبه بالای نشریه، تعداد ارجاعات به مقاله، جدید بودن مقاله و قابل دسترس بودن متن مقاله. پس از غربالگری سرانجام، ۴۹ سند به منظور مرور و بررسی بیشتر انتخاب شدند. از میان این اسناد نیز، متناسب با حوزه جغرافیایی کشورها سعی شد از هر قاره یک یا چند کشور به عنوان نمونه انتخاب و تحلیل شود، که در نهایت ۱۱ کشور از ۵ قاره جهان برای بررسی بیشتر انتخاب شد.

در مرحله استخراج داده‌ها با تمرکز بر اسناد کشورهای انتخاب شده، مطالب به روش کدگذاری باز و محوری، استخراج شدند. سپس کیفیت اسناد مستخرج مورد بررسی قرار گرفت. در مرحله آخر نیز، نتایج تحلیل همراه با تفسیر و یافته‌ها منتشر شد. این فرایند در قالب جدول زیر نمایش داده شده است:

^۱ Uman

^۲ Policy entrepreneur

^۳ Collaborative Governance

^۴ public-private partnerships

جدول ۲: گام‌های اجرایی تحقیق مطابق با گام‌های مطالعه سیستماتیک اومان (۲۰۱۱)

ردیف	گام‌های مطالعه سیستماتیک (Uman, 2011)	گام‌های اجرا شده در تحقیق
۱	فرمول‌بندی سؤالات پژوهش	بازبینی سؤالات تحقیق
۲	تعریف معیارهای ورود و خروج	ایجاد فیلترهای حذف و اضافه کردن اسناد
۳	توسعه استراتژی جستجو و جستجوی اسناد	در این مرحله کلمات کلیدی برای جستجو تعیین و در پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی و خارجی اسناد جستجو شدند.
۴	انتخاب اسناد	ابتدا ۱۵۴ سند علمی انتخاب شد که پس از غربالگری ۴۹ سند به منظور مرور و بررسی بیشتر برگزیده شدند. از میان این اسناد نیز، متناسب با حوزه جغرافیایی کشورها سعی شد از هر قاره یک یا چند کشور به عنوان نمونه انتخاب و تحلیل شود، که در نهایت ۱۱ کشور از ۵ قاره جهان برای بررسی بیشتر انتخاب شدند.
۵	استخراج داده‌ها	داده‌ها از میان متون منتخب استخراج شدند.
۶	ارزیابی کیفیت اسناد	بررسی کیفیت اسناد به لحاظ معیارهایی مانند کامل بودن اطلاعات، صحت (قابلیت اعتبار) اطلاعات، میزان ارجاعات، اعتبار نشریات، در دسترس بودن متن اسناد و...
۷	تحلیل و تفسیر نتایج	انجام کدگذاری باز و محوری، تحلیل و تفسیر نتایج
۸	انتشار یافته‌ها	انتشار یافته‌ها

در پایان برای اطمینان از پایایی، مراحل کدگذاری ابتدا توسط محقق انجام شد و سپس، از دو نفر از محققان این حوزه خواسته شد تا درباره کدها و مقولات مستخرج اظهار نظر کنند. در نهایت با اجماع نظر چندین محقق، کدها و مقولات نهایی استخراج شد.

به منظور اطمینان از اعتبار درونی (قابلیت اعتبار)، از روش‌های خودبازبینی محقق، تثلیث منابع (استفاده از نظریه‌ها و منابع اطلاعاتی متنوع و مختلف) و کنترل بیرونی پژوهش از طریق داوری یا گزارش شخص ثالث استفاده شد. بدین صورت که از داور بی‌طرفی خواسته شد تا در رابطه با گزاره‌ها، کدها و یافته‌های تحقیق اظهار نظر نماید و به پرسش‌های دشوار او درباره روش‌ها، معانی و تفسیرها پاسخ داده شد. همچنین برای بررسی اعتبار بیرونی (قابلیت انتقال) نیز از روش توصیف غنی داده‌ها استفاده شد. با این توصیف دقیق، خواننده می‌تواند تصمیم بگیرد که آیا می‌تواند داده‌ها، روش‌ها یا یافته‌های ارائه شده در این پژوهش را در محیط دیگری به کار گیرد یا خیر؟

بافته‌های پژوهش

یافته‌های مربوط به بررسی نمونه‌های تجارب جهانی پیرامون نقش و سازوکار نقش آفرینی کارآفرینان سیاستی در حکمرانی، به اختصار در جدول زیر آمده است:

جدول ۳: خلاصه تجارب موفق جهانی

ردیف	نویسنده	منطقه مورد مطالعه	هدف	نتایج
۱	Dewal (2007)	هند (ایالات گجرات و بیهار)	بررسی نقش کارآفرینان در حکمرانی در کشور هند (ایالات گجرات و بیهار)	مودی و کومار، کارآفرین سیاستی بودند و هر دو توانستند زبان مبارزات انتخاباتی را در ایالت‌های خود تغییر دهند تا حکمرانی خوب و توسعه را کلید واژه در انتخابات و استراتژی برنده کنند. آن‌ها نوآوری در سطح سیاست، نوآوری در سطح بازاریابی و نوآوری در سطح انتخاب‌کنندگان را نشان دادند، رفاه عمومی و حکمرانی خوب را به عنوان وعده انتخاب مجدد ارائه کردند و در چالش‌های مختلف موفق بودند. مودی توانست قدرت و پایگاه آرای هندوهای خود را تثبیت کند، در حالی که طبقه متوسط را به هم پیوند دهد. او با موفقیت خود در آوردن تجارت و رشد جدید به گجرات، ساده‌سازی و کارآمدتر کردن اداره امور روزمره ایالت و شروع طرح‌های هدفمند برای جوامع حاشیه نشین کومار اتحادهای قدیمی کاست را شکست و بر اساس عملکرد خوب دوباره انتخاب شد. او همچنین از نظر سیاسی زیرک بود و توانست اتحادهای کاست جدیدی را برای حفظ موقعیت خود بازمهندسی کند و با تغییر محیط و ظهور فرصت‌های جدید، برای حفظ قدرت، انتخاب‌های استراتژیکی انجام داد.
۲	Broek (2022)	کل کشورها	اتحادیه استارت‌آپ‌های دی تی اکس» یک سازمان بین المللی است که از بیش از ۳۰ گروه حمایت از استارت آپ‌ها در ۲۵ کشور در چهار قاره تشکیل شده است. هدف آن‌ها ایجاد هماهنگی جهانی از سیاست‌های استارت‌آپی است که نوآوری را ترویج می‌کند و موانع ورود را از بین می‌برد. هدف آن‌ها این نیست که یک سازمان واسطه باشند که بین احزاب به عقب و جلو حرکت می‌کند. این اتحادیه یک تسهیل کننده با هدف ساده‌ی گرد هم آوردن	«اتحادیه بین المللی استارت‌آپ‌های دی تی اکس» متولی ایجاد تعاملات بین بخش خصوصی (استارت آپ‌ها و کارآفرینان) و بخش دولتی (سیاست گذاری و خط مشی گذاری) از طریق برنامه‌ها و مکانیسم‌های مشارکتی است. بدین منظور اتحادیه مذکور برنامه‌های مختلفی تدارک دیده است. این برنامه‌ها عبارتند از برگزاری نشست، رویداد، سخنرانی و پنل، برگزاری کارگاه، برگزاری کنگره، تحقیق و نظر و مشارکت نهادی. یکی از برنامه‌های این اتحادیه «بررسی‌های تناسب اندام» در دو کشور اسپانیا و فرانسه است. اتحادیه دی تی اکس، تصمیم گرفت با بر ساخت موضوع سلامت در سطح کشورهای عضو، اکوسیستم نظارتی ملی فناوری سلامت را در رابطه با «بررسی‌های تناسب اندام» ایجاد کند. در کشور اسپانیا استارت‌آپ‌ها توانسته‌اند با ایجاد «منشور فناوری سلامت» نقش مؤثری در سیاست‌گذاری حوزه سلامت در این کشور ایفا کنند. این نوآوران و کارآفرینان حوزه فناوری

ردیف	نویسنده	منطقه مورد مطالعه	هدف	نتایج
			مردم برای گفتگوهای سازنده با نظر به آینده است.	سلامت در اسپانیا با ایجاد یک چارچوب پزشکی از راه دور همراه با مسیری روشن برای بازپرداخت، توانستند در دوره همه‌گیری کرونا، خدمات بهداشتی از راه دور را در این کشور رواج دهند. کارآفرینان بهداشتی از راه دور در کشور فرانسه نیز توانستند با تولید یک برنامه (ETAPES) جعبه شنی‌ای برای تدارکات عمومی در بهداشت از راه دور ایجاد کنند. این نوآوری نظر اتحادیه را به خود جلب کرده و درصدد هستند تا برنامه مذکور را به قوانین ملی کشور فرانسه در حوزه سلامت و بهداشت از راه دور اضافه نمایند.
۳	Guldbrandsson & Fossum (2009)	سوئد	بررسی نحوه مشارکت کارآفرینان سیاستی در سیاست‌گذاری و تعیین خط‌مشی در رابطه با سیاست‌های «ارتقای سلامت کودکان» در سوئد	در این تحقیق تجزیه و تحلیل محتوای مصاحبه‌ها و اسناد مربوط به اقدامات ارتقای سلامت کودک در سه شهرداری سوئد انجام و ۹ مطالعه موردی بررسی شد. فرآیندهای خط‌مشی‌گذاری قبل از اقدامات شهرداری در مطالعات موردی به منظور یافتن اظهارات مرتبط با مفاهیم پنجره سیاست و کارآفرینان خط‌مشی مورد بررسی قرار گرفت. تمام شرایط مورد نیاز برای باز کردن یک پنجره خط‌مشی در هشت مورد از ۹ مطالعه موردی در سوئد، گزارش شده است.
۴	Wan (2013)	چین	بررسی مساله «حجم بالای حمل و نقل چندگانه» در حوزه سیاست‌گذاری در کشور چین با بررسی نقش کارآفرینان در سیاست‌گذاری در این حوزه	این گزارش نه تنها کاربرد مدل جریان‌های چندگانه‌ی اصلاح شده را در تدوین سیاست حمل‌ونقل چندگانه‌ی چین با گنجاندن ویژگی‌های سیاسی چین آزمایش می‌کند، بلکه با ارائه نقاط پیشرفت برای سیاست‌گذاری پایدار در آینده، عوامل کلیدی تسهیل حمل‌ونقل چندگانه در چین را نیز شناسایی می‌کند. نتیجه دیگر این نوشتار، شناخت نقش همکاری چند سطحی در ایجاد توازن بین منافع طرف‌هایی است که نوآوری سیاست را دنبال می‌کنند، خلق و خوی ملی در تسریع برنامه سیاست‌گذاری و هویت‌های متنوع کارآفرینان سیاست‌گذاری در پیوند دادن سیاست و جریان خط‌مشی ادامه می‌یابد. با بهبود عوامل و نقش‌های شناسایی‌شده، مقامات دولتی و کارآفرینان سیاست‌گذاری می‌توانند سیاست‌های حمل‌ونقل چندگانه مرتبط را در کشور چین ترویج کنند.
۵	Henderson (2019)	فنلاند و ایرلند	بررسی سیاست کارآفرینی در مطالعات خط‌مشی نوآوری، با ارجاع به نهادها	نتایج تحقیق نشان می‌دهد که چگونه کارآفرینان استراتژی‌های مشابهی را در رابطه با سیاست نوآوری خدمات در این دو کشور اتخاذ کردند، استراتژی‌هایی

ردیف	نویسنده	منطقه مورد مطالعه	هدف	نتایج
			و ویژگی‌های چند بعدی آن‌ها در زمینه سیاست با تکیه بر نظریه نهادی سازمانی، در دو کشور فنلاند و ایرلند	مانند انجام تحقیقات سیاست‌گذاری، استفاده از مشاوران متخصص خارجی و شبکه سازی در سطوح داخلی/بین‌المللی و تداوم تلاش. با این حال، موفقیت نهایی در تضمین اجرای ایده‌های خط‌مشی جدید، به شدت با واسطه‌گری سازمانی آن‌ها صورت گرفت. در این راستا، یافته‌های مقاله بر ماهیت چندبعدی بستر نهادی پیش روی خط مشی تأکید دارد. یافته‌ها همچنین نشان می‌دهند که رویه‌های عملیاتی رسمی و غیررسمی می‌توانند به معرفی ایده‌های سیاستی جدید کمک کنند، به‌ویژه آن‌هایی که ترتیبات حاکمیتی را فراهم می‌کنند که کارآفرینان سیاست‌گذاری را قادر می‌سازد تا به سرعت مجوز توسعه ایده‌های سیاستی جدید را تضمین کنند (همانطور که در مورد فنلاند مشاهده شد) و اجرای این‌ها نشان دهنده تفاوت در موارد است. این موارد همچنین اهمیت ترتیباتی را که به کارآفرینان خط مشی استراتژی و پیاده‌سازی اجازه می‌دهد تا برای اهداف متقابل سودمند همکاری کنند را برجسته کردند.
۶	Tebaldi (2010)	ایتالیا	ارایه چند طرح مفهومی برای شناسایی نقش‌های کارآفرینانه در سیاست‌گذاری، طبقه‌بندی و فرضیه‌سازی پویایی‌های بنیادی آن‌ها با تجزیه و تحلیل سیاست‌گذاری راه‌آهن ایتالیا با تأکید ویژه بر نوآوری‌های تکنولوژیکی در ۳۰ سال گذشته	نویسنده متناسب با تقسیم بندی جولیانی (۱۹۹۸)، نقش‌های رهبر، دلال، مبتکر و مروج دهنده را برحسب نوع مشروعیت (رسمی یا غیررسمی) و حوزه فعالیت کارآفرینان سیاستی (شبکه سازی یا پیش برنده ایده) برای آن‌ها در نظر می‌گیرد. ایشان سپس نقش‌های چهارگانه مذکور را در مورد نوآوری فناوری در زمینه قطارهای سریع‌السیر در ایتالیا بررسی می‌کند. او معتقد است «کارآفرین سیاستی می‌تواند در مراحل مختلف توسعه یک فناوری جدید نقش داشته باشد شامل: ایجاد یا به رسمیت شناختن فناوری‌های جدید، انتخاب آن فناوری‌ها برای توسعه بیشتر؛ و فرآیند معرفی فناوری». کارآفرین سیاستی در هر یک از مراحل مذکور می‌تواند یکی از نقش‌های چهارگانه (رهبر، دلال، مبتکر و مروج دهنده) را اختیار کند.
۷	Knox & Arshed (2022)	اسکاتلند	بررسی تجربه منطقه خاص در اسکاتلند (تی سیتی) در ایجاد یک حاکمیت اشتراکی به منظور مشارکت کارآفرینان آن منطقه در سیاست‌گذاری	محققان معتقدند که بایستی سازمان‌های واسطی وجود داشته باشند که به شکل گیری شبکه اکوسیستم کارآفرینی در مناطق مذکور کمک کنند. یکی از ویژگی‌های اصلی این شبکه سازی این است که بتواند شامل مرزهای سیاسی در سطوح مختلف محلی، دولتی، خصوصی و بخش سوم بشود. این سازمان‌های واسط همچنین با برقراری ارتباط با سیاست‌های

ردیف	نویسنده	منطقه مورد مطالعه	هدف	نتایج
				<p>گسترده‌تر، تعامل خود را در سطوح ملی گسترش می‌دهند و با گردآوری تمام سطوح شبکه اکوسیستم کارآفرینی و با کنار هم قرار دادن دولت محلی، سازمان‌های حمایت از کارآفرینی و کارآفرینان، نقش خود را در فعالیت‌های هماهنگی ایفا می‌کنند.</p> <p>نتایج تحقیق همچنین نشان داد که برای ایجاد روابط شبکه اکوسیستم کارآفرینی، سه فعالیت مهم وجود دارند: اول، ذینفعان خود سازماندهی شده در گروه‌ها و مشارکت برای ایجاد ابتکارات جدید و روابط کاری. دوم، برنامه‌ها و سیاست‌های ملی برای ایجاد ارتباط با سازمان‌های بزرگتر، ملی و قدرتمندتر مورد استقبال قرار گرفت. در نهایت، ذینفعان برای ایجاد دستور کار مشترک برای تلاش‌های هماهنگی با هم کار کردند.</p>
۸	Paquette (۲۰۱۵)	کانادا	<p>بررسی تجربه کانادا در زمینه کارآفرینی سیاستی در ایالت کبک در خصوص برنامه‌های استانی غربالگری نوزادان</p>	<p>نتیجه این تحقیق نشان می‌دهد که کارآفرین سیاستی زمانی موفق خواهد شد که زمینه (سیاسی، رابطه‌ای و نهادی) نیز فراهم باشد. زمانی که بین چشم‌انداز پیشنهادی آن‌ها با زمینه نهادی تضادی وجود داشته باشد نیاز به یک شبکه حمایتی گسترده دارند و باید بتوانند حرفشان را به زبان تصمیم‌گیرندگان بزنند.</p>
۹	Mintrom et al. (2014)	استرالیا (دو ایالت کوئینزلند و ویکتوریا)	<p>محققان قصد دارند به این موضوع بپردازند که چگونه افراد خاص - به عنوان سازندگان تیم استراتژیک - می‌توانند تغییرات عمده سیاستی را ترویج کنند. تمرکز این تحقیق بر کار تیمی و ائتلاف‌سازی به عنوان عناصر اصلی فرآیند کارآفرینی سیاستی است.</p>	<p>در کوئینزلند و ویکتوریا، ترویج اقتصاد مبتنی بر دانش از حمایت فراحزبی برخوردار شد. این حمایت در ویکتوریا تا حدودی بیشتر از کوئینزلند بود. دولت کارگری ویکتوریا توانست سیاست‌هایی را ترویج کند که از زیرساخت‌ها استفاده می‌کرد. شتابی که تحت سلسله طولانی دولت‌های قبلی با گرایش‌های ایدئولوژیک متفاوت ایجاد شد.</p> <p>این تحقیق با تمرکز بر روی کارآفرینان سیاست اقتصاد دانشی در کوئینزلند و ویکتوریا اهمیت افراد با انگیزه و مدبر را در ایجاد تغییر قابل توجه سیاستی تایید می‌کند. نویسندگان استدلال کرده‌اند که کارآفرینی سیاستی مستلزم کار تیمی استراتژیک است و نحوه اجرای آن را آشکار کرده‌اند. افراد پارانرژی، خلاق و دارای موقعیت مناسب می‌توانند برای تغییر خط مشی، پیشنهاد‌های تعیین‌کننده‌ای ارائه دهند. در عین حال، آن‌ها هرگز نمی‌توانند آن پیشنهادات را بدون حمایت بسیاری از افراد دیگر پیش ببرند.</p>
۱۰	Johnson et al. (2011)	آفریقا	<p>این مطالعه موردی، انجمن دانشگاه‌های آفریقایی</p>	<p>یافته‌ها نشان می‌دهد که شکل خلاق/فکری کارآفرینی زمانی تسهیل می‌شود که ذینفعان در تنظیم دستورکار</p>

ردیف	نویسنده	منطقه مورد مطالعه	هدف	نتایج
			(AAU) را به عنوان یک شبکه سیاستی مؤثر بر توسعه در آفریقا مورد بررسی قرار داد.	مشارکت داشته باشند. بنابراین، شبکه‌های آموزش عالی باید تشویق شوند تا ذینفعان را در شناسایی مشکلاتی که باید مورد توجه قرار گیرند و اولویت آن موضوعات در جامعه ذینفعان مشارکت دهند. علاوه بر این، فعالیت‌های مرتبط با شکل بسیج و اجرای کارآفرینی سیاستی نشان می‌دهد که ایجاد روابط با گروه‌ها و سازمان‌های برجسته نیز به موفقیت سیاست‌ها کمک می‌کند. شبکه‌های آموزش عالی با بسیج سازمان‌های توسعه منطقه‌ای و بین‌المللی در حمایت از راه‌حل‌های سیاسی، قادر به انجام این کار هستند و اعتبار مورد نیاز برای اجرای نوآوری‌های خود را به دست می‌آورند. در نهایت نویسنده اذعان می‌دارد که «شبکه‌های آموزش عالی می‌توانند نقش منحصر به فردی در توسعه ایفا کنند. به دلیل موقعیتی که در خارج از نهادهای رسمی سیاست‌گذاری دارند، ممکن است بتوانند نفوذی اعمال کنند که با ارزش‌های نئولیبرال آمیخته نشده باشد. شبکه‌ها ممکن است در موقعیتی باشند که اجماع رایج توسعه را رد کنند و به دنبال جایگزین‌هایی برای این نوع توسعه باشند. در واقع، ماهیت مشارکتی کارآفرینی سیاستی ممکن است به شبکه‌های آموزش عالی اجازه دهد تا «ماهیت آفریقایی» را در توسعه آفریقا قرار دهند، زیرا آن‌ها به نیازهای جامعه پاسخ می‌دهند و تلاش می‌کنند تا نوآوری‌های سیاستی را متناسب با چالش‌های توسعه‌ای که منحصر به آفریقا هستند، ایجاد کنند.
۱۱	Crow (2010)	آمریکا	بررسی تأثیر کارآفرینان در مورد سیاست حقوق خلق مجدد آب در کلرادو برای ایجاد مدلی از سیاست کارآفرینی	محقق بر اساس این یافته‌های پژوهشی نتیجه می‌گیرد که کارآفرینان سیاست‌گذاری در تغییر سیاست تأثیر گذار بودند، اما مهم‌ترین بازیگران، کارآفرینان خبره‌ای بودند که در موضوعات منابع آب تخصص دارند. یافته‌ها نشان داد که در سه مورد از بیست جامعه مورد مطالعه، شهروندان به عنوان کارآفرینان سیاستی نقش آفرینی کرده بودند که در این جوامع پوشش رسانه‌ای و همچنین مشارکت بیشتری نسبت به سایر جوامع وجود داشت.

داده‌های به دست آمده از بررسی تجربیات برخی کشورها پیرامون موضوع تحقیق، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در این راستا از کدگذاری باز و محوری استفاده شد. نتایج این تحلیل در قالب جدول زیر آمده است:

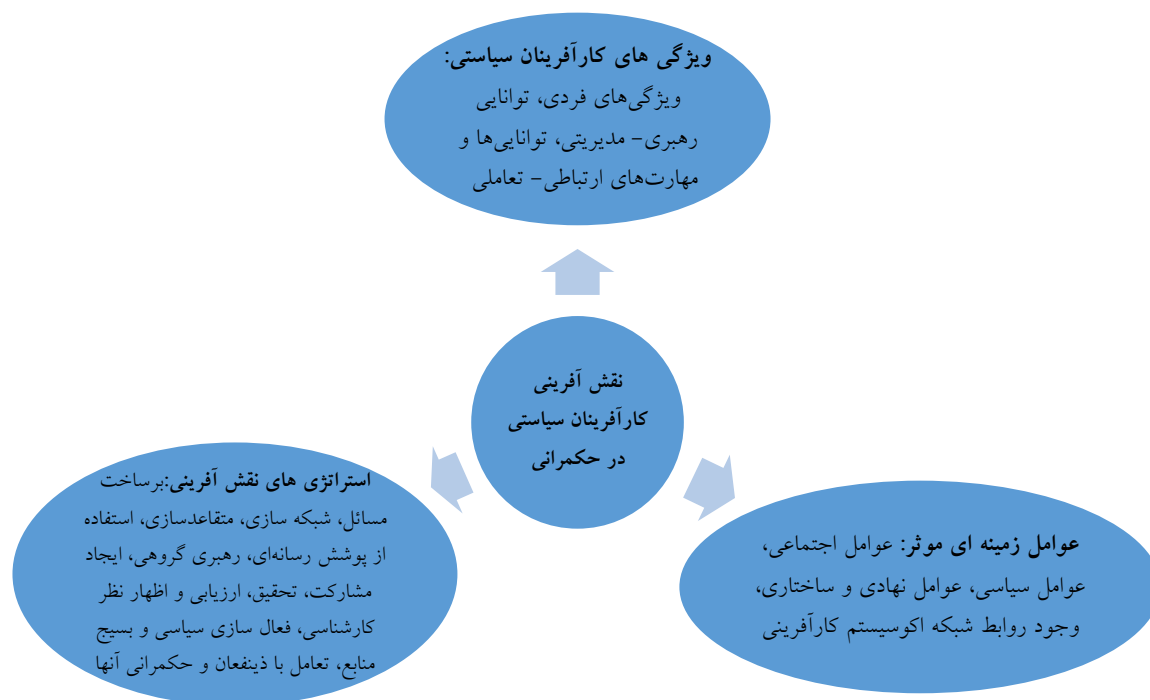
جدول ۴: خلاصه کدهای باز، محوری و مقولات اصلی

مقوله اصلی	کدمحوری	کدباز	ردیف
ویژگی‌ها و توانایی‌های کارآفرینان سیاستی	ویژگی‌های فردی	هوش اجتماعی	۱
		جاه‌طلبی	
		مقاومت و پشتکار	
		علاقه شخصی، حرفه‌ای و ایدئولوژیک	
		با انگیزه	
		مدبر	
		پرانرژی	
		خلاق	
		اجتماعی بودن	
		متخصص در حوزه سیاست‌گذاری مربوطه	
		معتبر	
	آگاهی سیاسی		
	توانایی رهبری - مدیریتی	توانایی ایجاد سازمان‌های عمومی (اجتماعی) جدید	
		توانایی رهبری	
		توانایی تغییر جهت و جریان سیاست و قواعد بازی	
		توانایی مدیریت و خلق منابع جدید	
	توانایی‌ها و مهارت‌های ارتباطی - تعاملی	راه انداختن ادعای دادرسی	
		داشتن ارتباطات سیاسی و دسترسی به تصمیم‌گیرندگان و اطلاعات	
		خط مشی	
		توانایی ارتباط دهندگی افراد به هم و تیم‌سازی	
		داشتن مهارت‌های مذاکره	
توانایی اقناع دیگران از طریق استدلال قانع‌کننده برای تغییر وضع موجود			
دارای موقعیت مناسب و توانایی کسب حمایت و همراهی دیگران			
عضویت مؤثر در گروه			
برساخت مسائل	قالب‌بندی و برساخت مسائل، ارایه ابعاد جدید برای مسائل موجود		
	جستجوی راه‌حل		
	شناسایی و اولویت‌بندی مشکلات در جامعه ذینفعان		
	تحریک ذینفعان بالقوه		
استراتژی‌های کارآفرینی سیاستی	شبکه‌سازی	شبکه‌سازی (در حکومت، خارج حکومت و ...) و استفاده از شبکه‌ها	۲
		ائتلاف‌سازی‌های متنوع	
		به هم ریختن اتحادهای قبلی و ایجاد اتحادهای جدید	
		کارتیمی	
		ایجاد روابط با گروه‌ها و سازمان‌های برجسته	
		پل ارتباطی ذینفعان مختلف	
حمایت جویی فراحزبی و جلب توجه و همراهی دیگران			

مقوله اصلی	کدمحوری	کدباز	ردیف
	متقاعدسازی	تسهیل کننده با هدف ساده گرد هم آوردن مردم برای گفتگوهای سازنده با نظر به آینده	۳
		ارایه روایت و استدلال قانع کننده و جدید از مسیر توسعه ای	
		استراتژی های متقاعدسازی مستقیم	
	استفاده از پوشش رسانه ای	مدیریت روابط و فنون تعاملی	
		استفاده از پوشش رسانه ای	
	رهبری گروهی	انتشار اطلاعات راهبردی	
		رهبری گروهی	
	ایجاد مشارکت	رهبری ایده ها و رهبر نبرد ایده های بدیع در برابر ایده ها و علایق ریشه دار	
		ایجاد مشارکت های بین سازمانی و بین بخشی و ذینفعان	
		ایجاد مشارکت مدنی	
	تحقیق، ارزیابی و اظهار نظر کارشناسی و صریح	مشارکت در ارزیابی سیاست ها	
		گردآوری شواهد برای نشان دادن کارایی سیاست	
		پایش محیطی	
		بهره برداری از نقاط عطف و بحرانی	
		ارزیابی نظرات خبرگان و افکار عمومی	
		اتخاذ مواضع صریح در عین آمادگی برای مصالحه	
	فعال سازی سیاسی و بسیج منابع	دستکاری در دستور کارها	
		پیش آزمون نوآوری ها	
		بسیج سازمان های منطقه ای و بین المللی در حمایت از راه حل های سیاسی	
	تعامل با ذینفعان و دادن حکمرانی بیشتر به آنها	فعال سازی سیاسی	
		جسارت بخشی به اطرافیان	
		مشاوره با ذینفعان در مورد اثرات منفی نوآوری	
		دادن حکمرانی بیشتر به ذینفعان	
	عوامل اجتماعی (مشارکت و اعتماد اجتماعی)	تطبیق استدلال های خود با اولویت ها و نگرانی های تصمیم گیرندگان	
		به اشتراک گذاری دیدگاه های اعضا از طریق تعامل دوجانبه با ذینفعان	
		همکاری و همراهی شهروندان و مقامات منتخب در کنار کارآفرینان خط مشی	
	عوامل سیاسی	به رسمیت شناختن تاثیرات و انگیزه های متخصصان در امر سیاست گذاری	
ارزش های مرتبط با حکمرانی دموکراتیک			
حاکمیت اشتراکی			
عوامل زمینه ای مؤثر بر کارآفرینی سیاستی	درک دولت از ریسک سیاسی		

ردیف	کدباز	کدمحوری	مقوله اصلی		
	شرایط گشودگی پنجره سیاستی شامل شناسایی مشکل، وجود یک سیاست و بستر سیاسی آماده برای تغییر				
				علاقه‌مندی ذینفعان و متاثر بودن از سیاست	
	وجود سازمان‌ها و نهادهای واسطه‌ای برای کمک به شکل‌گیری شبکه	عوامل نهادی و ساختاری			
					رویه عملیاتی رسمی و غیررسمی و قوانین خاص مشوق فرآیند توسعه سیاست
					پوشش رسانه‌ای
	فعالیت‌های خودسازماندهی (دور هم جمع شدن سازمان‌ها برای اشتراک‌گذاری دانش، شکل محلی همکاری‌های جدید، ساخت روابط ذینفعان محلی)	وجود روابط شبکه	اکوسیستم کارآفرینی		
					گسترش مرزها (اتصال به اکوسیستم‌های کارآفرینی بیرونی، ارتباطات بین‌المللی، درگیری با عوامل سیاست‌گذاری ملی، فهم نیازهای مبنایی تجاری)
					میزان خلق اهداف مشترک (برجسته‌سازی قدرت‌های محلی، برجسته کردن گلوگاه‌ها و نقاط ضعف، خلق یک هویت مشترک به هم پیوسته)

با استفاده از مقولات استخراج شده از تحلیل متون که نتایج حاصل از آن در جدول بالا آمده است، مدل مفهومی تحقیق با تاسی از برخی تجارب موفق جهانی به شکل زیر خواهد بود:

شکل ۲: مدل مفهومی نقش آفرینی کارآفرینان سیاستی در حکمرانی

نتیجه گیری و پیشنهادات

یافته‌های به دست آمده از تحلیل متون برآمده از تجارب موفق جهانی مرتبط با موضوع، نشان داد که نقش آفرینی کارآفرینان در حکمرانی، از طریق مفهومی با عنوان «کارآفرین سیاستی» انجام می‌شود؛ کارآفرینان سیاستی افراد نوآوری هستند که دارای ویژگی‌ها و مهارت‌های خاصی بوده و با استفاده از منابع و امکاناتی که در دسترس دارند و با استراتژی‌های خاصی به نقش آفرینی در عرصه سیاست و تاثیرگذاری بر سیاست‌گذاری و خط مشی‌گذاری می‌پردازند. این نقش آفرینی، با توجه به شرایط سیاسی، اجتماعی و به طور کلی نهادی و ساختاری کشورهای مختلف، متفاوت خواهد بود.

یافته‌ها نشان داد که مهم‌ترین ویژگی‌های کارآفرینان سیاستی در دو گروه کلی، ویژگی‌های فردی و توانایی‌ها و مهارت‌ها قرار می‌گیرند. ویژگی‌های فردی کارآفرینان سیاستی عبارتند از: هوش اجتماعی، جاه‌طلبی، مقاومت و پشتکار، علاقه شخصی، حرفه‌ای و ایدئولوژیک، با انگیزه، مدبر، پرانرژی، خلاق، اجتماعی، متخصص در حوزه سیاست‌گذاری مربوطه، معتبر، داشتن آگاهی سیاسی.

کارآفرینان سیاستی در کنار ویژگی‌های مذکور غالباً از توانایی‌ها و مهارت‌های خاصی نیز برای نقش آفرینی برخوردارند، توانایی‌ها و مهارت‌های مذکور عبارتند از: توانایی رهبری مدیریتی (توانایی ایجاد سازمان‌های عمومی (اجتماعی) جدید، توانایی تغییر جهت و جریان سیاست و قواعد بازی، توانایی رهبری، توانایی مدیریت و خلق منابع جدید) و توانایی‌ها و مهارت‌های ارتباطی (راه انداختن ادعای دادرسی، داشتن ارتباطات سیاسی و دسترسی به تصمیم گیرندگان و اطلاعات خط مشی، توانایی ارتباط دهنده‌گی افراد به هم و تیم‌سازی، داشتن مهارت‌های مذاکره، توانایی اقناع دیگران از طریق استدلال قانع کننده برای تغییر وضع موجود، دارای موقعیت مناسب و توانایی کسب حمایت و همراهی دیگران و عضویت مؤثر در گروه).

در کنار ویژگی‌ها و توانایی‌هایی که ذکر شد، کارآفرینان سیاستی از مجموعه‌ای از راهبردها و استراتژی‌ها برای نقش آفرینی در حکمرانی و عرصه سیاست‌گذاری استفاده می‌کنند، با توجه به یافته‌های تحقیق استراتژی‌های مذکور عبارتند از: برساخت مسائل (شامل قالب‌بندی و برساخت مسائل، ارایه ابعاد جدید برای مسائل موجود، جستجوی راه‌حل، شناسایی و اولویت‌بندی مشکلات در جامعه ذینفعان و تحریک ذینفعان بالقوه)، شبکه سازی (شامل شبکه سازی در حکومت، خارج حکومت، ائتلاف‌سازی‌های متنوع، گسستن اتحادهای پیشین و ایجاد اتحادهای جدید، کار تیمی، ایجاد روابط با گروه‌ها و سازمان‌های برجسته، پل ارتباطی ذینفعان مختلف، حمایت جویی فرا حزبی و جلب توجه و همراهی دیگران و تسهیل کنندگی با هدف ساده‌ی گرد هم آوردن مردم برای گفتگوهای سازنده با نظر به آینده)، متقاعدسازی (شامل ارایه روایت و استدلال قانع کننده و جدید از مسیر توسعه‌ای، متقاعدسازی مستقیم، مدیریت روابط و فنون تعاملی)، استفاده از پوشش رسانه‌ای و انتشار اطلاعات راهبردی، رهبری گروهی و رهبری ایده‌های بدیع در برابر ایده‌ها و علایق ریشه‌دار، ایجاد مشارکت (شامل ایجاد مشارکت‌های بین سازمانی و بین بخشی و ذینفعان، ایجاد مشارکت مدنی و مشارکت در ارزیابی سیاست‌ها)، تحقیق، ارزیابی و اظهار نظر کارشناسی و صریح (شامل گردآوری شواهد برای نشان دادن کارایی سیاست، پایش محیطی، بهره برداری از نقاط عطف و بحرانی، ارزیابی نظرات خبرگان و افکار عمومی، دستکاری در دستور کارها و پیش‌آزمون نوآوری‌ها)، فعال‌سازی سیاسی و بسیج منابع (شامل بسیج سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی در حمایت از راه‌حل‌های سیاسی، فعال‌سازی سیاسی و جسارت بخشی به اطرافیان) و تعامل با ذینفعان و دادن حکمرانی بیشتر به آن‌ها (شامل مشاوره با ذینفعان درباره اثرات منفی نوآوری،

دادن حکمرانی بیشتر به ذینفعان، تطبیق استدلال‌های خود با اولویت‌ها و نگرانی‌های تصمیم‌گیرندگان، به اشتراک‌گذاری دیدگاه‌های اعضا از طریق تعامل دوجانبه با ذینفعان).

یافته‌های تحقیق همچنین نشان داد که مجموعه‌ی این ویژگی‌ها، توانایی‌ها و استراتژی‌های نقش‌آفرینی کارآفرینان سیاستی در شرایطی موفقیت‌آمیز عمل خواهند کرد که عوامل زمینه‌ای مساعدی در مناطق کنشگری آنان وجود داشته باشد این عوامل زمینه‌ای عبارتند از: عوامل اجتماعی (شامل همکاری و همراهی شهروندان و مقامات منتخب در کنار کارآفرینان خط‌مشی و به رسمیت شناختن تأثیرات و انگیزه‌های متخصصان در امر سیاست‌گذاری)، عوامل سیاسی (شامل ارزش‌های مرتبط با حکمرانی دموکراتیک، حاکمیت اشتراکی، درک دولت از ریسک سیاسی، شرایط گشودگی پنجره سیاستی و علاقه‌مندی ذینفعان و متأثر بودن از سیاست)، عوامل نهادی و ساختاری (شامل وجود سازمان‌ها و نهادهای واسطه‌ای برای کمک به شکل‌گیری شبکه، رویه عملیاتی رسمی و غیررسمی و قوانین خاص مشوق فرآیند توسعه سیاست و پوشش رسانه‌ای)، وجود روابط شبکه اکوسیستم کارآفرینی (شامل فعالیت‌های خودسازماندهی (دور هم جمع شدن سازمان‌ها برای اشتراک‌گذاری دانش، شکل محلی همکاری‌های جدید، ساخت روابط ذینفعان محلی)، گسترش مرزها (اتصال به اکوسیستم‌های کارآفرینی بیرونی، ارتباطات بین‌المللی، درگیری با عوامل سیاست‌گذاری ملی، فهم نیازهای مبنایی تجاری) و میزان خلق اهداف مشترک (برجسته‌سازی قدرت‌های محلی، برجسته کردن گلوگاه‌ها و نقاط ضعف، خلق یک هویت مشترک منسجم).

در مجموع می‌توان گفت به میزانی که شرایط زمینه‌ای مذکور در کنار ویژگی‌ها و مهارت‌های فردی و اجتماعی و استراتژی‌های کارآفرینی سیاستی در کشور و یا منطقه‌ای وجود داشته باشد، به همان میزان کارآفرینان آن کشورها و مناطق، موفق به نقش‌آفرینی در حکمرانی از طریق تاثیرگذاری در فرآیند خط‌مشی‌گذاری و سیاست‌گذاری خواهند شد. یافته‌های تحقیقات هندرسون^۱ (۲۰۱۹)، نوکس و آرشد^۲ (۲۰۲۲) و مینتروم و همکاران (۲۰۱۴) نیز موید این یافته‌ها است.

پیشنهادها

در کشور ایران نیز، به منظور افزایش و بهبود نقش‌آفرینی کارآفرینان در حکمرانی، متناسب با یافته‌های این تحقیق از یک سو می‌بایست بسترهای تربیت و پرورش افراد خلاق و نوآور در نظام آموزشی کشور فراهم شود - این امر باید از مقطع کودکستان تا دانشگاه با روش و رویکردهای پرورش تفکر خلاق و حل مسئله، با هدف تربیت کارآفرینان سیاستی انجام شود، از سوی دیگر لازم است با تقویت جامعه مدنی و سازماندهی سازمان‌های مردم‌نهاد، در این رابطه به افزایش مشارکت اجتماعی و مدنی در جامعه کمک شود.

پوشش رسانه‌ای توأم با افزایش دسترسی به اینترنت رایگان در مناطق مختلف کشور، برای اقشار مختلف جامعه، می‌تواند بستر مناسبی برای افزایش نقش‌آفرینی کارآفرینان در حکمرانی باشد.

همچنین پیشنهاد می‌شود که در دانشکده‌های کارآفرینی و مدیریت، واحد درسی کارآفرینی سیاستی - با هدف تربیت افراد برای ایفای نقش کارآفرین سیاستی - تعریف شود و برای تدریس آن از افراد و کارآفرینان سیاستی موفق که در کنار دانش نظری مجهز به مهارت‌های عملی نیز هستند، دعوت شود.

^۱ Henderson

^۲ Knox & Arshed

منابع

- احمدپور داریانی، محمود (۱۳۷۹). کارآفرینی، تعاریف، نظریات، الگوها، تهران: شرکت پردیس.
- اشگرف، رضا، حمیدی زاده، علی، دانایی فرد، حسن (۱۴۰۰). شبکه ارتباطی راهبردهای کارآفرینان خط مشی در نظام خط مشی گذاری عمومی در ایران، فصلنامه مدیریت فرهنگ سازمانی، ۲۰ (۳)، ۴۸۷-۵۱۸.
- الوانی، سیدمهدی (۱۳۹۵). کارآفرین سیاسی: بازیگر تحول آفرین در عرصه سیاست گذاری، سیاست گذاری عمومی، ۲ (۱)، ۸۱-۹۱.
- ساعدی، عبدالله، موسوی، سید نجم الدین و آهنگ، فرحناز (۱۳۹۹). کارآفرینی سیاسی: واکاوی پیامدهای آن در عرصه سیاستگذاری، مدیریت دولتی، ۱۲ (۴)، ۶۷۴-۶۹۴.
- شیخ بگلو، زین العابدین، تیمورنژاد، کاوه، گیوریان، حسن، عباس زاده سهرون، یداله (۱۳۹۹). ارائه مدل مشارکت ذینفعان در خط مشی گذاری عمومی در سازمان غذا و داروی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، نشریه فرهنگ و ارتقای سلامت فرهنگستان علوم پزشکی، ۴ (۴)، ۴۸۸-۴۹۸.

References

- Ahmadpour Dariani, M. (2000). *Entrepreneurship, definitions, theories, patterns*, Tehran: Pardis Company [In Persian].
- alvani, M. (2016). Political Enterprenuer; an Actor in Transformative Policy. *Iranian Journal of Public Policy*, 2(1), 81-91. DOI: 10.22059/ppolicy.2016.58583 [In Persian].
- Broek, L. (2022). 2022 DTx Annual Report, The voice of digital health startups in policy and government, *Allied for Startups DTx*.
- Crow, D. (2010). Policy Entrepreneurs, Issue Experts, and Water Rights Policy Change in Colorado. *Review of Policy Research*. 27. 299-315. DOI: 10.1111/j.1541-1338.2010.00443.
- Dewal, S. (2007) Governance and Political Entrepreneurship in India: Case Studies of Gujarat and Bihar, A Dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy at George Mason Universit.
- Eshgarf, R., Hamidizadeh, A., & Danaee Fard, H. (2022). The Relational Network of Policy Entrepreneurs' Strategies in the Public Policymaking System of Iran. *Organizational Culture Management*, 20(3), 487-518. DOI: 10.22059/jomc.2021.316135.1008202 [In Persian].
- Frisch-Aviram, N., Cohen, N., Beerli, I. (2019). Wind(ow) of Change: A Systematic Review of Policy Entrepreneurship Characteristics and Strategies, *Policy Studies Journal*, 48 (3), 644-612. DOI:10.1111/psj.12339
- Guldbrandsson K, Fossum B. An exploration of the theoretical concepts policy windows and policy entrepreneurs at the Swedish public health arena. *Health Promot Int*. 2009 Dec;24(4):434-44. DOI: 10.1093/heapro/dap033. Epub 2009 Oct 9. PMID: 19819897.
- Henderson, D. (2019) Policy entrepreneurship in context: Understanding the emergence of novel policy solutions for services innovation in Finland and Ireland, *Science and Public Policy*, 46 (5), 2019, 668-678, DOI: 10.1093/scipol/scz02.

- Johnson, A.T., Hirt, J.B., Hoba, P. (2011). higher Education, Policy Networks, and Policy Entrepreneurship in Africa: The Case of the Association of African Universities, *Higher Education Policy*, 24, 85 – 102.
- Knox, S., Arshed, N. (2022). Network governance and coordination of a regional entrepreneurial ecosystem, *Regional Studies*, 56 (7), 1161-1175, DOI: 10.1080/00343404.2021.1988067.
- Mintrom, M., Salisbury, C. & Luetjens, J. (2014). Policy entrepreneurs and promotion of Australian state knowledge economies, *Australian Journal of Political Science*, 49 (3), 423-438, DOI: 10.1080/10361146.2014.934657.
- Paquette, M.A., Lamothe, L., Reinharz, D. (2015). Policy entrepreneurs in their relational context, Reflections from a study of the newborn screening program revision process in Quebec, *International Conference on Public Policy*, Milan, Italy.
- Rasheed, A.R., Abdulla, A. (2020). Evaluating stakeholder participatory processes in policy development for Marine Protected Areas, *Marine Policy*, 112 (3). DOI: 10.1016/j.marpol.2019.103737
- Saedi, A., Mousavi, S. N., & Ahang, F. (2021). Political Entrepreneurship: The Analysis of Its Implications Area to Policy Making. *Journal of Public Administration*, 12(4), 674-694. DOI: 10.22059/jipa.2021.315461.2866 [In Persian].
- Sheikhbagloo, Z., teymournejad, K., & Abbaszade sohroon, Y. (2022). Development and validation of a stakeholder participation model in public policy-making in the Food and Drug Administration of the Ministry of Health. *Public Policy In Administration*, 12(4), 47-57. DOI: 10.30495/ijpa.2022.60193.10755 [In Persian].
- Tebaldi, M. (2010) Who Manages Technological Innovation in Italy? Policy Entrepreneurship and Railway Policy-Making (1970-98), *South European Society and Politics*, 6:1, 75-98, DOI: 10.1080/714004935
- Uman, L. S. (2011). Systematic reviews and meta-analyses. *Journal of the Canadian Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 20(1), 57. PMID: 21286370; PMCID: PMC3024725.
- Wan, Zh. & Wang, X. & Sperling, D. (2013). Policy and Politics Behind the Public Transportation Systems of China's Medium-Sized Cities: Evidence from the Huizhou Reform. *Utilities Policy*. 27. 1–8. DOI: 10.1016/j.jup.2013.07.002.